

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky podľa § 45 ods. 1 písm. c) zákona 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov vydáva štandardný postup:

Štandardný postup pre procesný manažment v súvislosti s hospitalizáciou dospelého pacienta bez informovaného súhlasu na psychiatrickom oddelení (nedobrovoľná hospitalizácia)

Číslo ŠP	Dátum predloženia na Komisiu MZ SR pre ŠDTP	Status	Dátum účinnosti schválenia ministrom zdravotníctva SR
0105	13. február 2020	Schválené	1. apríl 2020

Autori štandardného postupu

Autorský kolektív:

MUDr. Ľubomíra Izáková, PhD., MUDr. Dagmar Breznoščáková, PhD.

Odborná podpora tvorby a hodnotenia štandardného postupu

Prispievatelia a hodnotitelia: členovia odborných pracovných skupín pre tvorbu štandardných diagnostických a terapeutických postupov MZ SR (OPS psychiatria: MUDr. Ivan André, PhD., MPH, MUDr. Marek Zelman, prof. MUDr. Ján Pečeňák, CSc., MUDr. Ján Dúžek, MUDr. Ľubica Ferenčáková, PhD., Milana Kovaničová, CSc., PhD., Katarína Kubašovská, MUDr. Mária Kráľová, CSc.); hlavní odborníci MZ SR príslušných špecializačných odborov; hodnotitelia AGREE II; členovia multidisciplinárnych odborných spoločností; odborný projektový tím MZ SR pre ŠDTP a pacientske organizácie zastrešené AOPP v Slovenskej republike; Inštitút zdravotníckej politiky; NCZI; Sekcia zdravia MZ SR, Kancelária WHO na Slovensku.

Odborní koordinátori: MUDr. Peter Bartoň; prof. MUDr. Mariana Mrázová, PhD., MHA; MUDr. Štefan Laššán, PhD.; MUDr. Jozef Kalužay, PhD.; prof. MUDr. Jozef Šuvada, PhD., MPH

Recenzenti

členovia Komisie MZ SR pre ŠDTP: MUDr. Peter Bartoň; PharmDr. Zuzana Baťová, PhD.; PharmDr. Tatiana Foltánová, PhD.; MUDr. Róbert Hill, PhD., MPH; prof. MUDr. Jozef Holomáň, CSc.; doc. MUDr. Martin Hrubíško, PhD., mim. prof.; prof. PhD. Monika Jankechová, PhD.; MUDr. Jozef Kalužay, PhD.; MUDr. Jana Kelemenová; PhD. Drahomír Kollár; MUDr. Branislav Koreň; MUDr. Štefan Laššán, PhD.; prof. MUDr. Ivica Lazúrová, DrSc.; PhD. Mária Lévyová; doc. MUDr. Adriána Liptáková, PhD., MPH; Mgr. Katarína Mažárová; prof. MUDr. Mariana Mrázová, PhD., MHA; MUDr. Mária Murgašová; Ing. Jana Netriová, PhD., MPH; Mgr. Renáta Popundová; MUDr. Ladislav Šinkovič, PhD., MBA; prof. MUDr. Mária Šustrová, CSc.; prof. MUDr. Jozef Šuvada, PhD., MPH; MUDr. Martin Vochyan; PharmDr. Miriam Vulevová, MBA; MUDr. Andrej Zlatoš

Technická a administratívna podpora

Podpora vývoja a administrácia: Mgr. Zuzana Kuráňová; Ing. Barbora Vallová; Mgr. Ľudmila Eisnerová; Mgr. Mário Fraňo; JUDr. Marcela Virágová, MBA; Ing. Marek Matto; prof. PaedDr., PhD. Pavol Tománek, PhD.; JUDr. Ing. Zsolt Mánya, PhD.; Mgr. Sabína Brédová; Ing. Mgr. Liliana Húsková; Ing. Zuzana Poláková; Mgr. Tomáš Horváth; Ing. Martin Malina; Mgr. Ing. Mária Syneková; Ing. Katarína Krkošková; Mgr. Miroslav Hečko; Mgr. Anton Moises; PhD. Dominik Procházka; Ing. Andrej Bóka

Podporené grantom z OP Ľudské zdroje MPSVR SR NFP s názvom: “Tvorba nových a inovovaných štandardných klinických postupov a ich zavedenie do medicínskej praxe” (kód NFP312041J193)

V tomto dokumente Vás oboznámime s informáciami o hospitalizácii bez informovaného súhlasu v lôžkovom psychiatrickom zariadení – na oddelení, klinike, liečebni, alebo v nemocnici.

Pre hospitalizáciu bez informovaného súhlasu sa zvyčajne v bežnej reči používa názov “nedobrovoľná hospitalizácia“, preto sme sa rozhodli používať ho aj v tomto dokumente. Nedobrovoľná hospitalizácia je zákonná a potrebná možnosť v zdravotnej starostlivosti o pacientov, trpiacich závažnými psychickými poruchami. Napriek tomu ide o významný zásah do ľudských práv a slobôd, a to najmä do práva na slobodu, do práva na súkromie a práva na zaobchádzanie, neporušujúce zákaz ponižujúceho a neľudského zaobchádzania. Predstavuje preto krajnú možnosť, po ktorej zdravotnícki pracovníci siahajú až po vyčerpaní všetkých iných možností poskytnutia zdravotnej starostlivosti so súhlasom pacienta.

Cieľom štandardného postupu pre procesný manažment v súvislosti s hospitalizáciou dospelého pacienta bez informovaného súhlasu na psychiatrickom oddelení je zjednotenie postupu pri nedobrovoľných hospitalizáciách. Zdôrazňujeme však potrebu individuálneho prístupu ku každému pacientovi v jeho špecifickej situácii.

Kľúčové body

Podľa odporúčania Výboru ministrov Rady Európy musia byť splnené súčasne všetky nasledovné kritériá nedobrovoľného umiestnenia v zdravotníckom zariadení:

1. umiestnená osoba trpí duševnou poruchou,
2. stav umiestnenej osoby predstavuje významné riziko vážneho poškodenia jej zdravia alebo iných osôb,
3. umiestnenie osoby má terapeutický účel,
4. ostatné menej obmedzujúce prostriedky boli vyčerpané a žiadne menej obmedzujúce prostriedky poskytovania nie je možné použiť,
5. zohľadnené bolo stanovisko dotknutej osoby.

Aká legislatíva upravuje nedobrovoľnú hospitalizáciu v Slovenskej republike?

Ústava Slovenskej republiky a Listina základných práv a slobôd uvádzajú možnosť prevziať osobu do ústavnej zdravotníckej starostlivosti alebo ju v nej držať bez jej súhlasu a stanovujú lehoty. Samotné konanie o prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení je presnejšie upravené v ustanoveniach § 252 a nasledujúcich zákona č. 161/2015 Z. z. **Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“)** v platnom znení s poukazom na ustanovenia § 6 ods. 9 písm. d), § 9 ods. 4, 5 a ods. 6 písm. c) zákona č. 576/2004 Z. z. **o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti** v znení neskorších zmien a doplnení niektorých predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 576/2004“).

Pojmom „**prevzatie**“ do zdravotníckeho zariadenia sa v zmysle uvedenej legislatívy rozumie čas od prijatia osoby bez informovaného súhlasu na hospitalizáciu maximálne do 3 mesiacov hospitalizácie.

„**Držanie**“ sa týka hospitalizácie bez informovaného súhlasu od uplynutia 3 mesiacov. Bližšie vysvetlenie postupu je vysvetlené v ďalšom texte.

Každý umiestnený má právo na spravodlivý proces, ktorý zabezpečuje súd.

Čo znamená pojem „duševná porucha“?

Duševná porucha je chorobný stav, ktorý charakterizuje porucha psychického fungovania a vedie k poklesu výkonu a poruchám správania sa. Diagnostické kritériá pre jednotlivé duševné poruchy sú definované v aktuálne platnej revízii Medzinárodnej klasifikácii chorôb.

Aký stav predstavuje pre osobu významné riziko vážneho poškodenia jej zdravia alebo zdravia iných osôb?

Podľa zákona č. 576/2004 Z. z. je nedobrovoľná hospitalizácia možná, ak ide o osobu, ktorá v dôsledku *duševnej choroby, alebo s príznakmi duševnej poruchy* „*ohrozuje seba alebo svoje okolie, alebo ak hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu*“.

Aká je úloha súdu pri nedobrovoľnej hospitalizácii?

Súd zabezpečuje spravodlivosť procesu, ktorý sa vedie pri posúdení prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení. Rozhoduje na základe informácií, údajov, dôkazov, ktoré v procese získa od umiestneného, zo zdravotníckeho zariadenia, ale aj *ex offico* (z úradnej povinnosti) sám. Pre súd je dôležité mať za preukázané príčinnú súvislosť medzi duševnou poruchou a z nej vyplývajúcim správaním a ohrozením života, zdravia umiestneného pacienta alebo jeho okolia alebo verejnosti, alebo vážnym zhoršením zdravotného stavu umiestneného.

Čo sa deje s osobou, ktorú zdravotnícke zariadenie prevzalo do starostlivosti bez jej súhlasu?

Po prijatí pacienta do zdravotníckeho zariadenia sa v prvom rade realizujú život a zdravie zachraňujúce úkony, ako aj nevyhnutné úkony, ktoré zamedzujú poškodeniu života a zdravia iných osôb v dôsledku ohrozujúceho správania pacienta (napríklad, ak sa správa agresívne). Hneď ako to situácia dovoľuje, pacientovi sú vysvetľované dôvody, pre ktoré je nutná jeho hospitalizácia a liečba v psychiatrickom zariadení. Ak pacient s hospitalizáciou pri prijatí nesúhlasí, avšak pre svoj zdravotný stav nemá kapacitu v danej situácii dostatočne vysvetleniu porozumieť, má zdravotnícky pracovník možnosť individuálne zvážiť, či v priebehu prvých hodín (maximálne 24 hodín) bude mať pacient potenciál informovaný súhlas udeliť. V takomto prípade po opakovanom vysvetlení má pacient možnosť rozhodnúť sa, či súhlas s hospitalizáciou udelí, t. j. či podpíše informovaný súhlas.

Aké povinnosti má zdravotnícke zariadenie, ak psychiater prijal na hospitalizáciu pacienta bez podpísania informovaného súhlasu s hospitalizáciou?

Podľa Ústavy SR, Listiny základných práv a slobôd a CMP je zdravotnícke zariadenie povinné oznámiť miestne príslušnému súdu do 24 hodín prevzatie umiestneného pacienta bez jeho informovaného súhlasu. Miestne príslušný súd je súd, v ktorého obvode je toto zdravotnícke zariadenie. Po doručení tejto informácie, súd začne tzv. nesporové konanie, ktorého účastníkmi sú umiestnený pacient a zdravotnícke zariadenie. Aj blízka osoba (napr. manžel, rodičia, súrodenci, plnoleté deti) umiestnenej osoby môže písomne požiadať súd o pribratie tejto blízkej osoby ako účastníka konania. Ak to súd považuje za účelné pre vedenie konania a ochranu umiestneného, takýmto návrhu na pribratie blízkej osoby ako účastníka konania vyhovie a vydá písomné uznesenie o pribratí takejto osoby ako účastníka konania. Rovnako umiestnený pacient môže požiadať, aby sa zúčastňoval konania jeho dôverník. Dôverníkom môže byť akákoľvek blízka osoba alebo aj cudzia osoba. Tento dôverník poskytuje umiestnenému v danej situácii dôležitú psychickú podporu. Dôverník však nie je účastníkom konania, ale ani splnomocneným alebo právnym zástupcom umiestneného pacienta. Umiestnený pacient sa môže dať zastupovať v takomto konaní právnym zástupcom (advokátom) alebo splnomocneným zástupcom (akákoľvek osoba). Písomné splnomocnenie je potrebné doručiť súdu. **V prípade ak je umiestnený pacient obmedzený spôsobilosti na právne úkony v rozsahu poskytovania zdravotnej starostlivosti alebo bol pozbavený spôsobilosti na právne úkony, zastupuje umiestneného pacienta súdom ustanovený opatrovník (v minulosti poručník).** Ak je umiestnený plnoletý, má v konaní spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu aj vtedy, ak nemá spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu (bol pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo je obmedzený spôsobilosti na právne úkony). Pozbavenie spôsobilosti na právne úkony fyzickej osoby podľa v súčasnosti platnej právnej úpravy CMP už nie je možné, pretože je podľa záverov Európskeho súdu pre ľudské práva v rozpore z ľudskoprávnymi štandardami. Fyzické osoby mohli byť pozbavené spôsobilosti na právne úkony pred 1. júlom 2016.

Ako postupuje súd, keď mu zdravotnícke zariadenie oznámi, že prevzalo pacienta na hospitalizáciu bez jeho súhlasu?

Zákon kladie za úlohu súdu vychádzať pri posúdení o zákonnosti prevzatia z výsluchu umiestneného, jeho ošetrojúceho lekára a zo zdravotnej dokumentácie. Osobu, ktorá bola bez súhlasu umiestnená v zdravotníckom zariadení, navštívi v priebehu 5 dní sudca, ktorý ho poučí o jeho právach (najmä o práve mať dôverníka, práve zvoliť si právneho zástupcu alebo splnomocneného zástupcu) a priebehu konania a zrealizuje výsluch umiestneného pacienta k momentu prevzatia do zdravotníckeho zariadenia a čo tomu predchádzalo. Súd vypočuje ošetrojúceho lekára za účelom oboznámenia sa s jeho názorom a oboznámi sa so zdravotnou dokumentáciou. Súčasne vypočuje aj umiestneného pacienta. Výsluch sa uskutočňuje spôsobom, ktorý je vhodný a primeraný s ohľadom na jeho zdravotný stav. Obvykle sa zaznamenáva na zvukový záznam. Ak je výsluch na ujmu zdravotného stavu pacienta, súd môže od výsluchu upustiť. Súd v takomto prípade umiestneného vzhliadne. Ak o výsluch požiada umiestnený, súd ho vždy vypočuje. Súd na základe vykonaného dokazovania rozhodne

vydaním písomného uznesenia o prípustnosti, prípadne o neprípustnosti prevzatia pacienta do zdravotníckeho zariadenia. Súd je povinný rozhodnúť do 5 dní od momentu obmedzenia osobnej slobody umiestneného a doručí mu (prostredníctvom zamestnanca súdu) uznesenie do 24 hodín od jeho vydania, najneskôr však do 5 dní od momentu obmedzenia osobnej slobody. V prípade vyslovenia súdu o prípustnosti prevzatia, pacient zostáva v zdravotníckom zariadení a nemôže podpísať reverz (t. j. požiadať o prepustenie z hospitalizácie). Ak súd vysloví neprípustnosť prevzatia a pacient naďalej odmieta zdravotnú starostlivosť formou hospitalizácie, pacient musí byť zo zdravotníckeho zariadenia okamžite prepustený.

Môže byť takáto osoba liečená proti jej vôli?

V priebehu konania o prípustnosti prevzatia pacienta do zdravotníckeho zariadenia však nejde len o obmedzenie osobnej slobody, ale je potrebné realizovať aj viaceré úkony. Bez potrebných diagnostických úkonov nemôže začať cieľná liečba. Každý, t. j. aj nedobrovoľne hospitalizovaný pacient, má právo poznať diagnostické a liečebné postupy a mať možnosť vyjadriť svoj súhlas, prípadne nesúhlas s nimi. V prípade nesúhlasu, lekár zvaží, či ide o postupy, ktoré sú nevyhnutné, prípadne či je možné zvoliť alternatívny postup, s ktorým pacient súhlasí.

Koho bude zdravotnícke zariadenie informovať o nedobrovoľnej hospitalizácii pacienta?

Lekár je povinný informovať pacienta o potrebe komunikovať s jeho blízkymi, aby získal potrebné informácie o pacientových ťažkostiach a ich priebehu. Po vysvetlení týchto dôvodov si od pacienta vyžiada osobitný súhlas. V prípade, ak ho pacient odmietne poskytnúť, informácie môže získavať iba do tej miery, aby mohla začať liečba nevyhnutná na záchranu života a zdravia pacienta alebo na zabezpečenie bezpečia jeho okoliu.

I po rozhodnutí súdu, že prevzatie umiestneného pacienta je prípustné, má nedobrovoľne hospitalizovaný pacient právo rozhodnúť sa, koho z príbuzných, či blízkych chce o svojom stave informovať.

Kto môže osobu podporiť pokiaľ je nedobrovoľne v zdravotníckom zariadení?

Konania o prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení sa môže zúčastňovať dôverník pacienta, blízka osoba pacienta, ktorá sa po súhlase súdu stala účastníkom konania, jeho splnomocnený alebo právny zástupca, ak si umiestnený pacient zvolí svojho zástupcu (môže mať zástupcu iba jedného). Pacienta môžu navštevovať príbuzní a blízki. Má právo mať s nimi aj telefonický a písomný kontakt v rozsahu, ktorý umožňuje jeho aktuálny zdravotný stav. Presný spôsob upravuje vnútorný poriadok konkrétneho zariadenia, v ktorom je hospitalizovaný.

Koľko môže trvať nedobrovoľná hospitalizácia?

Nedobrovoľne by mal byť pacient hospitalizovaný len nevyhnutne dlhý čas, kedy trvá jedna z troch zákonných podmienok ohrozenia stanovených zákonom č. 576/2004. Vo chvíli, keď tieto dôvody pominú, mala by byť takáto hospitalizácia ukončená. V prípade, že na základe súdom

vykonaného dokazovania (napr. znalecký posudok, výsluch znalca, prípadné výsluchy svedkov a iné) súd zistí, že psychická porucha, ktorou trpí umiestnená osoba, je taká závažná, že vyžaduje ďalšiu nedobrovoľnú hospitalizáciu, súd rozhodne o tejto ďalšej hospitalizácii umiestneného pacienta a vydá rozhodnutie o prípustnosti „držania“ umiestneného v zdravotníckom zariadení. Uznesenie o prípustnosti držania v zdravotníckom zariadení musí byť vydané do troch mesiacov od právoplatnosti uznesenia o prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia. Maximálna dĺžka pre „držanie“ umiestneného je 1 rok. V priebehu tohto roka, na návrh umiestneného alebo zdravotníckeho zariadenia alebo po jeho uplynutí, súd opätovne situáciu posúdi.

Aké má nedobrovoľne hospitalizovaná osoba práva?

Pacient, ktorý je hospitalizovaný nedobrovoľne, má právo byť informovaný a poučený o všetkých diagnostických a liečebných úkonoch a procedúrach. Má právo zvoliť si dôverníka, ktorý je mu podporou v celom súdnom konaní, vrátane jeho výsluchu. Pri výsluchu umiestneného pacienta sudcom je dôverník prítomný ako jeho psychická podpora, aby sa umiestnený pacient cítil pokojnejšie v neznámej a stresujúcej situácii. Umiestnený pacient si môže zvoliť blízku osobu, ktorá písomne požiada súd, aby ju pribral do konania ako účastníka konania so všetkými právami a povinnosťami, ktoré vyplývajú z tohto právneho postavenia, t. j. informovanie o všetkých úkonoch súdom, doručovanie všetkých písomností, ktoré súd vydá a pod.

Aj pacient hospitalizovaný nedobrovoľne, má počas hospitalizácie právo prijímať návštevy, mať prístup k telefónu a pošte. Ak má zariadenie k dispozícii bezpečný vonkajší priestor, je mu aj tento k dispozícii. Presný spôsob organizácie kontaktu s okolím (návštevy, telefonovanie, písomný styk, pobyt vonku a pod.) však v jednotlivých zariadeniach riadi ich vlastný vnútorný poriadok. V prípadoch, keď hrozí vážne zhoršenie zdravotného stavu pacienta vplyvom kontaktu s vonkajším prostredím, je potrebné mieru tohto kontaktu individuálne posúdiť a určiť.

Voči rozhodnutiu súdu, má pacient, ktorý je hospitalizovaný nedobrovoľne, právo podať odvolanie na príslušný súd, ktorý o nedobrovoľnej hospitalizácii rozhodol. O tomto práve ho pri výsluchu súd vždy poučí.

Ako a kedy sa skončí nedobrovoľná hospitalizácia?

Keď pominú podmienky pre nedobrovoľnú hospitalizáciu, pacient je z rozhodnutia vedenia zariadenia, prípadne ošetrojúceho lekára prepustený z hospitalizácie, alebo mu je po poučení ponúknutá možnosť podpísať informovaný súhlas s pokračovaním hospitalizácie.

Čo môže pacient očakávať po skončení nedobrovoľnej hospitalizácie?

Po ukončení hospitalizácie (po prepustení zo zdravotníckeho zariadenia a oznámení prepustenia pacienta zdravotníckym zariadením súdu) súd pacientovi, ktorý bol v zdravotníckom zariadení umiestnený bez súhlasu, doručí (už na adresu trvalého pobytu, bydliska alebo akúkoľvek inú adresu zistenú súdom alebo uvedenú umiestneným) rozhodnutie o ukončení tejto hospitalizácie (uznesenie o zastavení konania). Tým je konanie ukončené

a nevyplývajú z neho žiadne ďalšie povinnosti. Pacient nie je povinný platiť za toto konanie žiadne súdne poplatky. Ak si pacient zvolil sám počas konania advokáta ako právneho zástupcu, náklady spojené s poskytovaním jeho právnych služieb si hradí pacient sám.

Môže byť pacient bez svojho súhlasu hospitalizovaný v zdravotníckom zariadení dlhšie ako 3 mesiace?

Po právoplatnosti uznesenia, ktorým súd vyslovil, že prevzatie umiestneného do zdravotníckeho zariadenia bolo prípustné, pokračuje (už bez akéhokoľvek návrhu) súd v konaní o prípustnosti držania v zdravotníckom zariadení (súd vydá písomné uznesenie o pokračovaní v konaní o prípustnosti držania v zdravotníckom zariadení, ktoré doručuje všetkým účastníkom konania). Ak hospitalizácia skončí do 3 mesiacov od právoplatnosti uznesenia súdu o prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia, pacient je prepustený z hospitalizácie a súd mu doručí na adresu bydliska rozhodnutie o ukončení konania (uznesenie o zastavení konania). V období týchto troch mesiacov súd pokračuje v konaní o prípustnosti držania v zdravotníckom zariadení. V rámci tejto lehoty (väčšinou k jej koncu, keď je zrejmé, že potreba nedobrovoľnej hospitalizácie presiahne 3 mesiace) nariadi znalecké dokazovanie a ustanoví znalca – psychiatra. Tento znalec musí byť nezaujatý, t. j. v zdravotníckom zariadení nepracuje, pacienta nelieči. Súd znalcovi uloží, aby v znaleckom posudku zodpovedal položené otázky. Po vyhotovení znaleckého posudku ho súd doručí všetkým účastníkom konania a za účelom prejednávania veci nariadi pojednávanie. Ak je v konaní vstúpený i prokurátor, súd mu tiež doručí znalecký posudok. Súdne pojednávanie sa koná na súde, alebo ak to bezpečnosť pacienta vyžaduje, priamo v zdravotníckom zariadení. Súd na pojednávanie predvolá všetkých účastníkov konania, znalca a tiež prokurátora, ak vstúpil do konania. Súd znalcovi kladie otázky, ktoré sa týkajú prítomnosti duševnej poruchy, aktuálneho duševného stavu umiestnenej osoby a potreby ďalšej ústavnej liečby pre pretrvávajúce riziko ohrozenia seba alebo svojho okolia alebo hrozby vážneho zhoršenia jej zdravotného stavu. Otázky znalcovi môžu klásť, na základe povolenia súdom, všetci na pojednávaní prítomní účastníci konania a prokurátor. Na tomto pojednávaní má právo byť i dôverník, ak ho pacient má. Na pojednávaní súd opäť vypočuje samotného umiestneného pacienta. Uznesenie o prípustnosti držania v zdravotníckom zariadení musí byť vydané do 3 mesiacov od právoplatnosti uznesenia o prípustnosti prevzatia do zdravotníckeho zariadenia. Ak sa preukáže, že tieto dôvody trvajú, súd rozhodne o prípustnosti držania umiestneného pacienta v zdravotníckom zariadení. Zdravotnícke zariadenie pacienta okamžite prepustí, ak súd rozhodne, že držanie v zdravotníckom zariadení je neprípustné. Držanie pacienta v zdravotníckom zariadení môže trvať maximálne jeden rok od právoplatnosti uznesenia, ktorým súd vyslovil, že držanie pacienta v zdravotníckom zariadení je prípustné. Takéto situácie sú však na Slovensku extrémne zriedkavé a vyskytujú sa v cca 0,09% prípadov všetkých psychiatrických hospitalizácií.

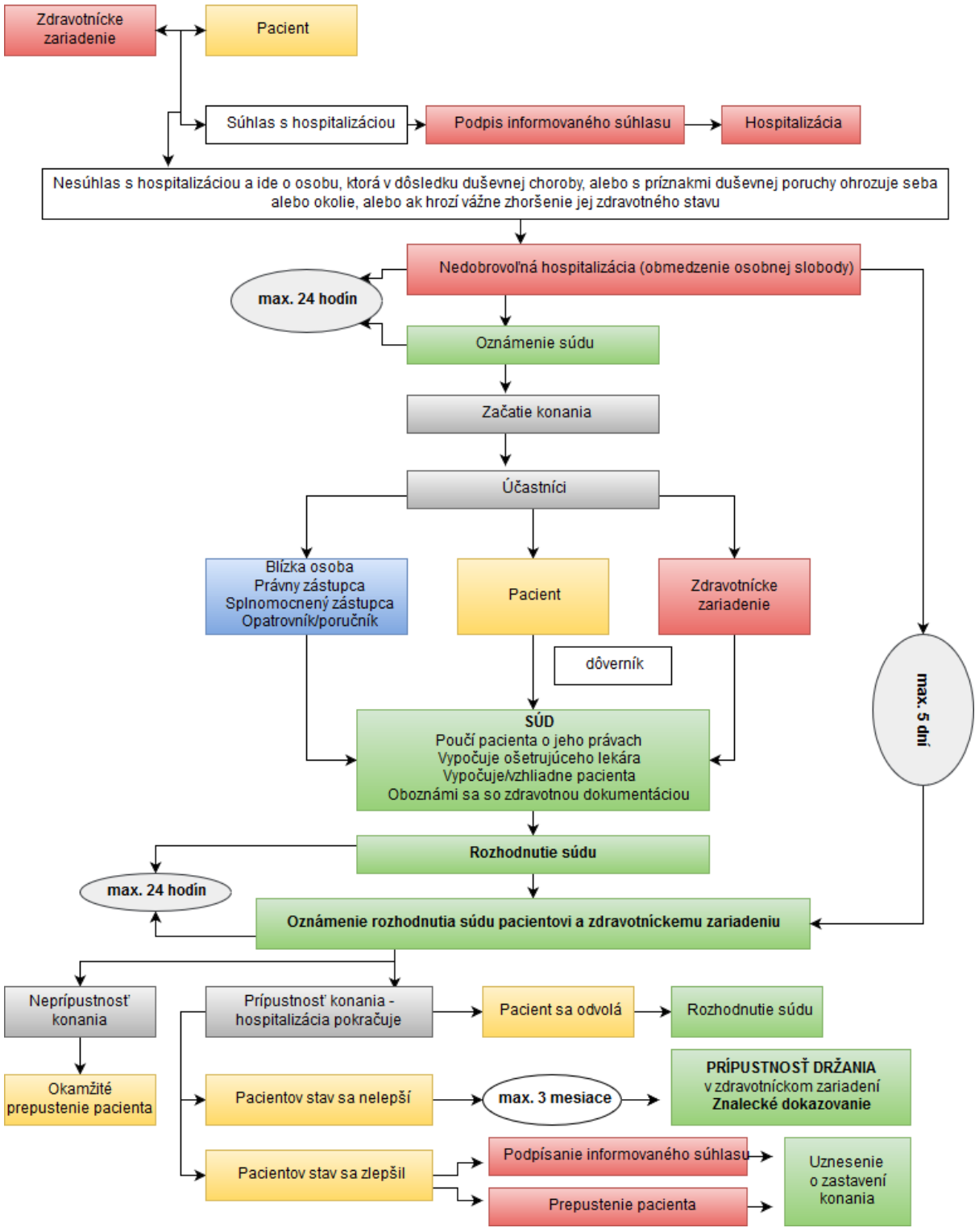
Literárne zdroje:

1. Európsky dohovor o ochrane ľudských práv [online]. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SLK.pdf.

2. Council of Europe. Information on Recommendation Rec(2004)5 of the Committee of Ministers on the verification of the compatibility of draft laws, existing laws and administrative practice with the standards laid down in the European Convention on Human Rights extracted from the national reports on the implementation of the Brighton Declaration [online] dostupné z: <https://rm.coe.int/168065c70d>.
3. Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím [online] dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/otazky-vyboru-osn-prava-osob-so-zdravotnym-postihnutim-k-vychodiskovej-sprave-sr-k-dohovoru-osn-pravach-osob-so-zdravotnym-postihnutim.pdf>.
4. Rada Európy: Správa pre vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky, ktorú uskutočnil Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT) v dňoch 19. až 28. marca 2018 [online] dostupné z: <https://rm.coe.int/168094fd72>.
5. Zákon č. 576/2004 Z. z. Zákon o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online] dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2004-576>.
6. Zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok [online] dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2015-161> (§ 9, § 256, § 257, § 274, § 275, § 277)
7. Medzinárodná klasifikácia chorôb 10 (10. revízia). [online]. Dostupné z: <http://www.nczisk.sk/Standardy-v-zdravotnictve/Pages/MKCH-10-Revizia.aspx>.

Algoritmus
Štandardný postup pre procesný manažment v súvislosti s hospitalizáciou dospelého pacienta bez informovaného súhlasu na psychiatrickom oddelení (nedobrovoľná hospitalizácia)

Nepublikovaná príloha č. 1

Situácie a postup pri hospitalizácii pacientov dospelého veku, ktorí sú pozbavení spôsobilosti na právne úkony (SPÚ), alebo obmedzení v SPÚ vo veciach zdravotnej starostlivosti

U každého pacienta je zdravotnícke zariadenie povinné v jeho občianskom preukaze zistiť, či je spôsobilý k právnym úkonom.

V prípade, že zdravotnícke zariadenie zistí, že pacient, ktorého prijíma na hospitalizáciu, je pozbavený spôsobilosti na právne úkony (SPÚ), alebo obmedzený v SPÚ vo veciach zdravotnej starostlivosti, postupuje nasledovne v súlade s platnou legislatívou (Civilný mimosporový poriadok):

Môžu vzniknúť nasledujúce situácie:

- Pacientovi, ktorý je pozbavený/obmedzený v SPÚ, je odporúčaná hospitalizácia a on s hospitalizáciou **súhlasí**, aj jeho opatrovník stanovený súdom s hospitalizáciou **súhlasí** a **je prítomný** v zdravotníckom zariadení, prípadne sa môže dostaviť do zdravotníckeho zariadenia. V tomto prípade pacient a aj jeho opatrovník podpíšu informovaný súhlas s hospitalizáciou. Je na zvážení zdravotníckeho zariadenia, či hospitalizáciu pacienta oznámi miestne príslušnému súdu.
- Pacientovi, ktorý je pozbavený/obmedzený v SPÚ, je odporúčaná hospitalizácia a on s hospitalizáciou **súhlasí**, aj jeho opatrovník stanovený súdom s hospitalizáciou **súhlasí**, ale sa **nemôže dostaviť** do zdravotníckeho zariadenia (je odcestovaný, hospitalizovaný v nemocnici a pod.). V tomto prípade pacient podpíše informovaný súhlas s hospitalizáciou (hoci nemá spôsobilosť na tento právny úkon) a zdravotnícke zariadenie prevzatie pacienta oznámi súdu. Súd sa skontaktuje s opatrovníkom a rozhodne, akým spôsobom bude ďalej postupovať, či a akým spôsobom si zabezpečí súhlas opatrovníka, príp. či začne konanie o nedobrovoľnej hospitalizácii.
- Pacientovi, ktorý je pozbavený/obmedzený v SPÚ, je odporúčaná hospitalizácia a on s hospitalizáciou **súhlasí**, ale jeho opatrovník stanovený súdom s hospitalizáciou **nesúhlasí**. Pacient podpíše informovaný súhlas s hospitalizáciou (hoci nemá spôsobilosť na tento právny úkon) a zdravotnícke zariadenie prevzatie pacienta oznámi súdu. Súd sa skontaktuje s opatrovníkom a rozhodne, akým spôsobom bude ďalej postupovať, či a akým spôsobom si zabezpečí súhlas opatrovníka, príp. či začne konanie o nedobrovoľnej hospitalizácii.
- Pacientovi, ktorý je pozbavený/obmedzený v SPÚ, je odporúčaná hospitalizácia a on s hospitalizáciou **nesúhlasí**, ale jeho opatrovník stanovený súdom s hospitalizáciou **súhlasí** a **je prítomný** v zdravotníckom zariadení, prípadne sa môže dostaviť do zdravotníckeho zariadenia. Nakoľko súd by mal posúdiť, či právny úkon opatrovníka v mene pacienta je skutočne v jeho prospech, príp. či sú splnené podmienky ohrozenia (v dôsledku duševnej choroby, alebo s príznakmi duševnej poruchy ohrozuje seba alebo svoje okolie, alebo ak hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu), zdravotnícke zariadenie je povinné prevzatie pacienta oznámiť súdu, ktorý rozhodne, či začne konanie o nedobrovoľnej hospitalizácii.

- Pacientovi, ktorý je pozbavený/obmedzený v SPÚ, je odporúčaná hospitalizácia a on s hospitalizáciou **nesúhlasí**, ale jeho opatrovník stanovený súdom s hospitalizáciou **súhlasí**, avšak sa do zdravotníckeho zariadenia **nemôže dostaviť** (je odcestovaný, hospitalizovaný v nemocnici a pod.). Nakoľko súd má posúdiť, či právny úkon opatrovníka v mene pacienta je skutočne v jeho prospech, príp. či sú splnené podmienky ohrozenia (v dôsledku duševnej choroby, alebo s príznakmi duševnej poruchy ohrozuje seba alebo svoje okolie, alebo ak hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu), zdravotnícke zariadenie je povinné prevzatie pacienta oznámiť súdu. Súd sa skontaktuje s opatrovníkom a rozhodne, akým spôsobom bude ďalej postupovať, či a akým spôsobom si zabezpečí súhlas opatrovníka, príp. či začne konanie o nedobrovoľnej hospitalizácii.
- Pacient s hospitalizáciou **nesúhlasí**, aj jeho opatrovník stanovený súdom **nesúhlasí** s hospitalizáciou. Ak lekár zistí dôvody ohrozenia (v dôsledku duševnej choroby, alebo s príznakmi duševnej poruchy ohrozuje seba alebo svoje okolie, alebo ak hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu), zdravotnícke zariadenie prevzatie pacienta oznámi súdu. Súd sa skontaktuje s opatrovníkom a rozhodne, akým spôsobom bude ďalej postupovať, či a akým spôsobom si zabezpečí súhlas opatrovníka, príp. či začne konanie o nedobrovoľnej hospitalizácii.

Vo všetkých vyššie vymenovaných prípadoch sa odporúča zdravotníckemu zariadeniu oznámiť súdu prevzatie pacienta, ktorý je pozbavený/obmedzený v SPÚ vo veciach zdravotnej starostlivosti najneskôr do 24 hodín od jeho prevzatia do zdravotníckeho zariadenia. Súd chráni práva občana, ktorý je pozbavený, alebo obmedzený v SPÚ. Súd má možnosť lustráciu v Registri obyvateľov zistiť, či je pacient pozbavený/obmedzený v SPÚ. V niektorých prípadoch však nie sú v Registri obyvateľov tieto údaje uvádzané.

Poznámka:

Ak klinický stav a osobitné okolnosti vyžadujú iný prístup k prevencii, diagnostike alebo liečbe ako uvádza tento štandardný postup, je možný aj alternatívny postup, ak sa vezmú do úvahy ďalšie vyšetrenia, komorbidity alebo liečba, teda prístup založený na dôkazoch alebo na základe klinickej konzultácie alebo klinického konzília.

Takýto klinický postup má byť jasne zaznamenaný v zdravotnej dokumentácii pacienta.

Účinnosť

Tento štandardný postup nadobúda účinnosť od 1. apríla 2020.

Peter Pellegrini
poverený vedením
ministerstva